

Nerv a krev

Margarethe Hauschková

Na příkladu nervu a krve bych chtěla ještě jednou ukázat velkou polaritu horního a dolního člověka. Jsem si plně vědoma toho, že - když fyziologické dění takto rozložíme na jeho základní tendence - nesmíme zapomínat, že trojčlennost není žádná trojdílnost. Ve skutečnosti tu v sobě navzájem spočívá trojí celý člověk, člověk nervově-smyslový, člověk rytmický a člověk látkové výměny. Obtíže pramení z toho, že ony velké zákony se v každé části opakují. Člověk je mikrokosmos. Nemůžeme očekávat, že mu v jeho velkolepé rozmanitosti a vzájemně do sebe zapadající diferencovanosti dokážeme rychle a snadno porozumět nebo ho přiměřeně popsat. Avšak je třeba s tím začít, neboť každý člověk, i když za sebou nemá lékařské studium, by měl mít povšechnou představu o velkých procesech svého těla, o nemoci a zdraví, a zvláště pak ti lidé, kteří jako pomocníci lékařů pracují v léčebných souvislostech.

Proto jsou věci v této knize vylíčeny do té míry, nakolik jsou důležité pro pochopení masáže. Podívejme se ještě jednou na obě polární oblasti, na *nervovou soustavu* a na krev jako představitele látkové výměny. Nervová soustava má charakter sálu, jak jsme již viděli. Je vyloučena z plné životní souvislosti, to znamená, že již v sobě nemá mnoho reprodukčních sil, zčásti dokonce vůbec žádné, takže její narušení je definitivní. Když je vytvořena, duch (Já) a duše (astrální tělo) se z ní stáhnou, již ji zevnitř neorganizují nebo ji organizují jen málo a používají ji zvenčí. Také éterné tělo se částečně vyzvedne, aby se stalo základem procesů spojených s vědomím. Nervová soustava, která v sobě tedy má jen málo života, musí být udržována při životě tím, že je omývána krví, že se jí dostává života z procesu látkové výměny, aby v nás úplně neodumřela.

Naše vědomí způsobuje neustálý sotva patrný *rozpad nervové substance*. Za cenu mírně otravujícího smrtelného procesu můžeme na Zemi dospět k vědomí a sebevědomí. Zázračná stavba našeho mozku, nepředstavitelně diferencovaný předivový člověk naší nervové soustavy, je ve formě ustrnulým *obrazem našeho astrálního těla*, tady obrazem hvězdného světa, naší hvězdně-světelné přirozenosti. Ta poskytuje praobraz. Celá nervová soustava je *prostoupena kosmickou zákonitostí*. Máme dvanáct smyslů, dvanáct bran k univerzu*; tak jako Slunce putuje dvanácti znameními zvěrokruhu, putuje náš duch dvanácti smyslovými okrsky. Mícha se svými 28 až 31 segmenty je určována měsíčním rytmem 28 až 31 dnů.

Sympatická nervová soustava, vnořená do oblasti látkové výměny v dolním člověku, zůstala ještě poměrně živá. Proto také neposkytuje žádné vědomí a má pletivový charakter vegetativních útvarů jako nižší rostliny. Centrální nervová soustava má formu vláken, protože to jsou původně *světelné struktury*, světelné cesty v astrálním těle, které se zvolna zhutnily k formám nervové soustavy. Mozek, který soustřeďuje všechno, co tyto paprsky vysílají, můžeme považovat za určitý druh dutého zrcadla. Nervová soustava totiž působí jen dostředivě; není to telefonní ústředna, jak by si někteří lidé rádi představovali, do které se dají posílat příkazy, například aby byl některý sval uveden do pohybu. Ne, je to pouze *naprostý nástroj vnímání* pro naše Já, aby mohlo obhlížet celý rozsah našeho mikrokosmu. To je zvláště důležitá skutečnost, máme-li si vytvořit náležitý názor na vznik pohybů. Motorická nervová soustava nás zpravuje o tom, kde se nachází sval, kterým chceme pohnout. Něco, s čím nejsem spojena žádným nervem, je pro mé Já vnějším světem. Vymyká se to mému ovládnutí a stává se to pro mě stejně cizí jako každý jiný předmět venku. Cesta od představy k vykonání pohybu vede vždy přes rytmický proces dolů do látkové výměny, která musí prostřednictvím pochodu ohřívání vytvářet podklad pro rozvíjení vůle. Na tyto poměry se blíže podíváme při výkladu ochrnutí v kapitole o svalové soustavě.

* Viz Albert Soesman, *Dvanáct smyslů. Brány duše*, Fabula 2009. (Pozn. vyd.)

Nervová soustava a její funkce jsou tak orientovány zvenčí dovnitř. Každé podráždění postupuje od smyslové sféry směrem k centru, do mozku, který musíme považovat za ono úžasné zrcadlo, jež nám umožňuje reprodukovat - nikoli fyzicky, zato však duchovně - celý vesmír. Reprodukční síla éterného těla se zde uvolnila z tělesnosti a obrátila se k duši. Jinými slovy, *růstové síly éterného těla se v průběhu vývoje proměňují v síly myšlení*. Čím více je tělo utvořeno, tím více éterných sil se uvolňuje a slouží duši pro její procesy vědomí. Platí to od dosažení školní zralosti až po moudrost stáří. Naše století zneuznává i tuto souvislost. Chce zůstat mladé a schopné reprodukce fyzicky, platí za to však jistým nedostatkem moudrosti ve stáří.

Zcela polárně k tomu, co bylo právě uvedeno, se chová *krev se svým sulfurickým charakterem*. Je tak málo trvalá, že okamžitě odumírá, není-li uchovávána ve formě těla. Krev je výtvozem Země, tvoří se v embryu na žlutku jakožto první pozemské výživě, zatímco základy nervové soustavy vznikají vchlípením zvenčí shora, z am- niového vaku. Prvním základem meduly je hřbetní rýha. S krví se astrální tělo a Já spojují od počátku hlouběji; jakmile mateřská krev ukončí své působení, noří se s prvním nadechnutím hlouběji do krve a odsud do těla. V tom spočívá vlastní inkarnace, která pro další život rozhoduje o základním spojení duchovně-duševní bytosti s tělesností. Od této chvíle hraje již jen krev dítěte roli zdroje neustálé obnovy.

Z druhé strany končí látková výměna v krvi. *Úroveň procesů krve* je, možno říci, *nejvyšší úroveň látkové výměny*, na níž už má látková výměna podíl na rytmu. Jak diferencovaná je nervově- - smyslová soustava, tak jednotně proudí krev našimi žilami. Jejím úkolem je přenášet rytmický impulz na periferii, zpátky je pak stahována sací silou éterného těla. Astrální tělo vnořené do krve způsobuje pulz a všude vytváří tonus působící zevnitř ven; je to vyzařující, odstředivý proces, na rozdíl od vzařování, od dostředivého směru nervově-smyslového procesu.

Kamkoli se krev dostane, přináší s sebou regenerační sílu. Rány se nehojí bez intenzivní činnosti krve. Krev a nerv, mezi nimiž panuje jisté *biologické napětí*, kdy jedno podněcuje druhé k činnosti, dokud nedojde k vyrovnání, působí vždycky společně, takže jejich vzájemný vztah bychom snad mohli přirovnat ke vztahu pozitivní a negativní elektřiny. Vyrovnávání způsobují všude rytmické činnosti středního člověka.

Zatímco shora z oblasti nervově-smyslové soustavy proudí dolů *síly formování a vylučování*, stoupá zdola *živý proud výživy a růstu*. V ráně se silami krve tvoří granulační tkáň, avšak správné utváření tkáně ve formě přiměřené člověku přichází ze sil zprostředkovaných nervovou soustavou. Přebují-li v růstu dolní proud, tvoří se například „divoké maso“ atd.

Nerv a krev se vůči sobě mají jako dvě soustavy, z nichž jedna vylučuje z tekuté sféry usazeniny, a vyvolává tedy proces zhutňová- ní, mineralizace, a druhá soustava může tyto usazeniny opět rozpouštět, ba dokonce sulfurizovat až ke zduchovnění. To znamená, že krev může uvádět do chodu *odhmoťující (dematerializující) proces*. Lidská krev je látka, jak popisuje Rudolf Steiner, která se ustavičně rozplývá v éternou substanci, mohli bychom také říci, že se „ztrácí jako pára nad hrncem“. V člověku tedy působí ustavičně a všude společně oba póly, v celkové rovnováze života ovšem musí být zhutňování a vylučování v určitém poměru k procesům růstu a uvolňování, jenom tehdy jsme zevnitř zdraví. Oba póly by v nás svou jednostranností vyvolávaly nemoc. Jasně vidíme, že *zdraví je individuální rovnováhou procesů*, která musí být v každém člověku vytvářena jeho rytmickými pochody.

Velké polární procesy látkové výměny a nervově-smyslové činnosti jsou ve své jednostrannosti nutné, aby člověk mohl vykonávat vědomí a pohyb, třebaže by každý sám o sobě mohl vést k nemoci. Poznat je jak v jejich vzniku a anatomii, tak i v gestu jejich činnosti je tak důležité proto, že rytmické pohyby ve středním člověku, v němž všechno souvisí se *systolou a diastolou*, jsou

léčivými pohybovými formami a zvláště v masáži je lze velmi diferencovaně používat. Systola a diastola jsou tím podstatným jak v dýchání, tak v tepu. Formující stahování a uvolňující nasávání jsou vlastnosti hmatů, které exaktně napodobují činnost rytmické soustavy. Hippokratés měl pravdu, když říkal, že všechno je založeno na poutání a uvolňování. Ještě si vyložíme, že ruka je nástrojem předurčeným k tomu, aby tyto dvě kvality, harmonicky spojené, přivedl k účinnosti.